

**Od średniowiecznych Prus
do współczesnych Niemiec**

Rycerze, nacjonaści i historycy

Admirał Erich Raeder

Pamięć o byłych robotnikach przymusowych

Publicystyka Jędrzeja Giertycha na łamach
„Horyzontów”

Kobiety w opozycji demokratycznej w NRD

Rita Süßmuth a polityka CDU wobec kobiet

Imigracja jako element niemieckiej pamięci
kulturowej

Niemiecka klasa średnia wobec prawicowego
ekstremizmu

Magik Magdaleny Parys – polsko-niemieckie
obrachunki z przeszłością?

Ostpolitik Angeli Merkel

Konfliktogenność w stosunkach
polsko-niemieckich w latach 2015-2016

Elbphilharmonie – nowy symbol Wolnego
Miasta Hamburg

***

Polemiki i dyskusje

PRZEGLĄD
ZACHODNI

■ „Przegląd Zachodni” to czasopismo naukowe Instytutu Zachodniego ukazujące się nieprzerwanie od lipca 1945 r. Przez lata zmieniała się jego szata graficzna, nakład czy częstotliwość - do 1948 r. pismo było miesięcznikiem, do 1990 r. dwumiesięcznikiem, a obecnie jest kwartalnikiem. Stała pozostała struktura wewnętrzna proponująca czytelnikowi lekturę artykułów, materiałów, przeglądów i komentarzy, źródeł, polemik i dyskusji, ocen i omówień oraz kroniki naukowej. W różnych okresach pojawiały się rubryki: współczesna Czechosłowacja, kronika Niemiec współczesnych, korespondencje (stanowiące szczególnie ciekawe źródło dla lat 1945-1959), a nawet poezje oraz raporty, wywiady czy bardzo obszerne relacje z dyskusji, od 2010 r. - Instytut Zachodni we wspomnieniach. Zakres tematyczny publikacji zawsze był odzwierciedleniem charakteru naukowego i priorytetów badawczych Instytutu Zachodniego. Już w 1946 r. „Przegląd Zachodni” nakreślił swój profil, obejmujący tzw. problematykę zachodnią (Europa Zachodnia i Środkowa), zagadnienia niemieckie w aspekcie historycznym i aktualnym oraz całokształt problematyki polskich ziem zachodnich.

Po przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX w. oprócz tradycyjnego zainteresowania zagadnieniami historii i współczesności Niemiec oraz stosunków polsko-niemieckich, daje się wyraźnie zauważyć większe zainteresowanie tematyką europejską oraz regionami czy „małymi ojczyznami”. Łamy piśmnia zajmują materiały dotyczące polskiej rzeczywistości powojennej, często weryfikujące obowiązujące przez lata poglądy. Zauważalny jest renesans zainteresowania Ziemią Zachodnią i Północną, a w nowej rzeczywistości przedmiotem dociekań są przemilczane dotychczas tematy np. niemieckie dziedzictwo, identyfikacja z „prywatną ojczyzną”, kształtowanie nowej tożsamości czy euroregiony.

Początek nowego tysiąclecia to przede wszystkim poszukiwanie odpowiedzi na pytania, które zrodził nowy układ sił w świecie, transformacja polityczna, gospodarcza oraz mentalna krajów i społeczeństw postkomunistycznych, zjednoczenie Niemiec, pogłębianie i poszerzanie procesu integracji europejskiej czy wyzwania globalne. Różnorodność podejmowanej tematyki pozostaje zgodna z przyjętą formułą: Polska - Niemcy - Europa i w pełni korzysta z możliwości swobodnej i rzetelnej analizy procesów, zjawisk i zależności oraz pojawiających się nowych trendów światowych.

1 (362)
2017

**Czasopismo
Instytutu Zachodniego
w Poznaniu**

Kwartalnik

Instytut Zachodni

Przegląd Zachodni, nr 1, 2017

**PRZEGLĄD
ZACHODNI**

Instytut Zachodni

Ci 47) DP

PRZEGLĄD ZACHODNI

KWARTALNIK

ROK 2017

POZNAŃ
INSTYTUT ZACHODNI
2018

CII 473

BP

SPIS TREŚCI ZA ROK 2017

ARTYKUŁY

	Nr	Str
Adamczyk Anita, Solidarność europejska a relokacja osób wymagających ochrony międzynarodowej	2	41
Białkowski Michał, Projekty reorganizacji struktur Kościoła katolickiego w Polsce w zespole Sekretariatu Prymasa Polski Archiwum Archidiecezjalnego Warszawskiego	3	175
Bokajło Justyna A., Niemieckie <i>Ordo</i> i społeczna gospodarka rynkowa w procesie europeizacji	2	261
Borzyszkowska-Szewczyk Miłoslawa, Powieść kryminalna jako przestrzeń polsko-niemiecko-niemieckich obrachunków z przeszłością? <i>Magik</i> Magdaleny Parys	1	149
Burleigh Michael, Rycerze, nacjonalści i historycy. Obraz średniowiecznych Prus w okresie od Oświecenia po 1945 rok	1	7
Czermińska Małgorzata, Efekty handlowe włączenia Polski do jednolitego rynku towarowego	2	295
Denka Andrzej, Kilka uwag o germanistyce interkulturowej, hermeneutyce obcości i konflikcie kultur na marginesie lektury esejów Botho Straussa	4	197
Firlit-Fesnak Grażyna, Miejsce rodziny w porządku publicznym współczesnej Europy; stare konteksty, nowe wyzwania	4	107
Gelles Katarzyna, Nastoletni wyborcy. Z austriackich doświadczeń	2	153
Golka Marian, Dokąd zmierza cywilizacja zachodnia? Esej	4	7
Götz Marta, Industry 4.0 – the perspective of international economics. The case of Polish-German relationships	4	169
Grosse Tomasz Grzegorz, Kryzys integracji europejskiej w świetle koncepcji Amolda Toynbee'go	4	25
Jakimowicz-Pisarska Iwona, Funkcje i dysfunkcje, czyli redefinicje zadań współczesnego państwa w Europie	4	57
Janicka Izabela, Niemiecka klasa średnia wobec prawicowego ekstremizmu w świetle badań Fundacji Friedricha Eberta	1	133
Jedynakiewicz-Mróż Katarzyna, Duchowni ewangelicy jako duszpasterze kościelnych grup nieformalnych w NRD (1969-1989)	3	193
Jedynakiewicz-Mróż Katarzyna, Rozważania na temat roli kobiet w opozycji demokratycznej w późnej NRD (1981-1989)	1	75
Karolak-Michalska Magdalena, O etnopolityce państw współczesnej Europy Wschodniej – niejednorodne etnicznie i kulturowo	2	99
Klich Daria S. OSU, Dzieje urszulanek i ich szkół na Dolnym Śląsku	3	121
Kochnowski Roman, Wielki Admirał Erich Raeder – dowódca niemieckiej marynarki 1928-1943	1	25

Kohtamäki Natalia, Procesy kształtowania tożsamości europejskiej w strukturach zarządzania wielopoziomowego Unii Europejskiej	4	41
Kosman Marcei, Z dziejów badań nad reformacją w Polsce. Czasopismo „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” i jego długoletni redaktor Janusz Tazbir	3	75
Kosman Michał M., Niemcy wobec kryzysu libijskiego w 2011 roku. <i>Enfant terrible</i> świata zachodniego?	2	135
Krucik Łukasz Ks., Reorganizacja Kościoła ewangelicko-augsburskiego w Polsce międzywojennej w świetle dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z 25 listopada 1936 r. oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1936 r.	3	153
Madajczyk Piotr, Propaganda rosyjska w Niemczech (2000-2016)	2	113
Malendowicz Paweł, Criticism of Western civilization in the thought of nationalist parties of Central and Eastern Europe	4	97
Masiakowska-Ossek Dorota, Imigracja – nowa perspektywa niemieckiej pamięci kulturowej	1	123
Müller Hans-Peter, Leszkowicz-Baczyński Jerzy, Growing distrust to immigrants in Europe and rising right-wing populism – Poland and Germany compared	4	145
Nieborak Tomasz, <i>Soft lex, sed lex?</i> O nowych formach regulacji rynku finansowego Unii Europejskiej	2	205
Nikodem Jarosław, Husytyzm. Zapowiedź reformacji czy jej pierwsza faza?	3	7
Osiewicz Przemysław, A Fading Presence in the Middle East? The European Union's Engagement in Syria	4	133
Pagórski Wacław, Rzeczpospolita Obojga Narodów w dziełach Martina Zeillera (1589-1661)	3	55
Sacha Magdalena Izabella, Biblia, toga, fisharmonia... Pamięć o ewangelikach na wystawach muzealnych Mazur	3	95
Skolimowska Anna, Oblicza kryzysu spójności Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa po traktacie z Lizbony	2	63
Staniszewski Jakub, Koncepcja zrównoważonej intensyfikacji rolnictwa w państwach Unii Europejskiej	2	233
Stefaniak Joanna, Kuczevska Joanna, Mapa drogowa jednolitego rynku wewnętrznego – założenia czy rzeczywistość?	2	247
Strzelczyk Jerzy, Kobiety u kolebki Reformacji. Kilka przykładów literackiego zaangażowania	3	21
Szkudlarek Magdalena, Znaczenie Turcji dla bezpieczeństwa Unii Europejskiej w kontekście kryzysu migracyjnego	2	81
Szymanik Ewa, Konkurencyjność eksportu – nowe czynniki	2	189
Szysko Magdalena, Bankowość centralna w świetle doświadczeń dekady 2007-2016. Czy jest miejsce na zmiany strategiczne?	2	169
Śliwińska Magdalena, Porozumienie <i>CETA</i> lekarstwem na kryzys Unii Europejskiej?	2	219
Tarka Krzysztof, Niemcy, Rosja i kwestia polska w publicystyce Jędrzeja Giertycha na łamach „Horyzontów” paryskich (1956-1971)	1	57

Tkaczyński Jan Wiktor, Rada Federacji, czyli o niezrozumieniu roli ustrojowej naczelnego organu władzy państwowej w Niemczech	4	79
Trajman Joanna, Konserwatywna reformatorka – Rita Süßmuth a polityka CDU wobec kobiet	1	97
Ulbrich Marta, The Evolution of the German industrial policy in the context of challenges to the global economy	2	277
Wagińska-Marzec Maria, Na styku muzyki i polityki: <i>West-Eastern Divan Orchestra</i> – projekt muzyczny z przesłaniem politycznym	4	217
Węc Janusz Józef, Reforma polityki imigracyjnej, kontroli granic zewnętrznych oraz polityki azylowej Unii Europejskiej w dobie kryzysu migracyjnego (2015-2016)	2	7
Wojtaszyn Dariusz, Mitropa-Cup. Kreowanie koncepcji politycznej poprzez sport	4	187
Woniak Katarzyna, Byli polscy robotnicy przymusowi w dzisiejszym krajobrazie pamięci. Prawie zapomnieni	1	43

ŹRÓDŁA

Rhode Arthur, Uroczystość stulecia ewangelickiej parafii kościelnej w Ostrzeszowie. Tłumaczenie, wstęp i przypisy: Roman Dziergwa	3	221
---	---	-----

PRZEGLĄDY I KOMENTARZE

Bielawska Agnieszka, <i>Ostpolitik</i> Angeli Merkel w obliczu kryzysu na Ukrainie	1	165
Budnikowski Tomasz, Kirchentag 2017. Ewangelickie Dni Kościoła w Berlinie	3	276
Jakubiak Joanna, Powiat gostyński i Unterallgäu: spotkanie ludzi i historia 15-letniej współpracy	3	282
Kalka Piotr, Czy w strefie euro występuje jeszcze kryzys?	2	311
Litwin-Lewandowska Dorota, Konfliktogenność w stosunkach polsko-niemieckich w przekazie medialnym w latach 2015-2016	1	190
Pawlak Piotr, Obraz Niemców w kontekście kryzysu migracyjnego. Analiza komentarzy użytkowników wybranych polskich portali informacyjnych	2	329
Wagińska-Marzec Maria, Obchody jubileuszu 500-lecia Reformacji – wydarzenia kulturalne	3	255
Wagińska-Marzec Maria, Uroczysta inauguracja <i>Elbphilharmonie</i> – nowego symbolu Wolnego Miasta Hamburg	1	217
Werdin Justus, Die Bedeutung des Reformationsjubiläums aus deutsch-polnischer Grenzlandsicht	3	249

POLEMIKI I DYSKUSJE

Czaczkowska Ewa K., Odpowiedź na polemikę Wojciecha Kucharskiego	1	231
Kucharski Wojciech, Czy kardynał Stefan Wyszyński był współautorem Orędzia do biskupów niemieckich? Uwagi do rozważań Ewy K. Czaczkowskiej	1	225

OCENY I OMÓWIENIA

Conrad Benjamin, <i>Umkämpfte Grenzen, umkämpfte Bevölkerung. Die Entstehung der Staatsgrenzen der Zweiten Polnischen Republik 1918-1923</i> (omów. <i>Jerzy Kołacki</i>)	3	315
Čornovol Ihor, <i>Komparatyvni frontyry. Svitovyj i vitčynjanyj vymir</i> (omów. <i>Grzegorz Skrukwa</i>)	4	251
Cziomer Erhard (red.), <i>Znaczenie nowej roli międzynarodowej Niemiec dla współpracy polsko-niemieckiej w drugiej dekadzie XXI wieku</i> (omów. <i>Natalia Adamczyk</i>)	1	247
Denka Andrzej, <i>Skandal oder Engagement? Eine systemtheoretische Untersuchung zu Peter Handke und Botho Strauss nach 1989</i> (omów. <i>Roman Dziergwa</i>)	1	242
Drewniak Bogusław, <i>Muzyka z polityką w tle. Polska – Niemcy 1918-1945. Studia – szkice – materiały</i> (omów. <i>Krzysztof A. Kuczyński</i>)	3	318
Gołaszewski Marcin, Kardach Magdalena, Krenzlin Leonore (red.), <i>Zwischen Innerer Emigration und Exil. Deutschsprachige Schriftsteller 1933-1945</i> (omów. <i>Hubert Orłowski</i>)	1	241
Kargol Anna, <i>Strug. Miarą wszystkiego jest człowiek. Biografia polityczna</i> (omów. <i>Roman Dziergwa</i>)	4	247
Kershaw Ian, <i>Do piekła i z powrotem. Europa 1914-1949</i> (omów. <i>Marek Białokur, Adriana Dawid</i>)	3	306
Kraś Ireneusz (red.), <i>Zarządzanie gospodarcze Unii Europejskiej w drugiej dekadzie XXI w.</i> (omów. <i>Kinga Machowicz</i>)	2	351
Kuczyński Ernest (red.), <i>Sagen, was ist! Jürgen Fuchs zwischen Interpretation, Forschung und Kritik</i> (omów. <i>Tomasz G. Pszczółkowski</i>)	3	324
Mikołajczyk Marek (red.), <i>Człowiek, naród i państwo wobec wyzwań XX wieku</i> (omów. <i>Jerzy Kołacki</i>)	3	320
Nowosielski Michał, <i>Polskie organizacje w Niemczech. Stan i uwarunkowania</i> (omów. <i>Zbigniew Kurcz</i>)	2	345
Pánková Markéta, <i>Jan Amos Komeński w nas. Cytaty z dzieł Komeńskiego – inspiracje, pamięć, dziedzictwo</i> (omów. <i>Marceli Kosman</i>)	3	291
Piskorski Jan M., <i>Polska – Niemcy. Blaski i cienie tysiącletniego sąsiedztwa</i> (omów. <i>Monika Jania-Szczehowiak</i>)	3	301
Schilling Heinz, <i>Marcin Luter. Buntownik w czasach przełomu</i> (omów. <i>Wolfgang Brylla</i>)	3	289
Taylor Frederick, <i>Wypędzenie ducha Hitlera. Okupacja i denazyfikacja Niemiec</i> (omów. <i>Olaf Bergmann</i>)	1	235
Waszak Tomasz, <i>Żyliński Leszek wybór, wstęp i opracowanie, Wokół romantyzmu</i> (omów. <i>Anna Wolff-Powęska</i>)	3	295

Z KRONIKI NAUKOWEJ

Cabańska Judyta, Sikorska Justyna, <i>Unia Europejska w obliczu strategicznych wyzwań. Quo vadis, Europo? O przyszłości UE z różnych perspektyw</i>	2	357
Daniluk Aleksandra, <i>Przyszłość integracji europejskiej</i>	2	367

Dmochowska Hanka, Medal <i>Palmae Universitatis Studiorum Posnanensis</i> dla prof. Anny Wolff-Powęskiej	4	262
Jeż Katarzyna, Cztery lata współpracy między Instytutem Zachodnim i POL-INT – naukową platformą internetową wiedzy o Polsce	4	264
Kochanowska Agata, Jubileusz profesora Huberta Orłowskiego	3	331
Kochanowska Agata, Kowalewicz Magdalena, Reformacja – spór o dziedzictwo. Retrospektywa – rewizja – redefinicja	3	342
Mazurkiewicz Marek, Colloquium Opole 2016. Polska, Czechy, Niemcy wobec wyzwania migracji i integracji	1	251
Morozowski Tomasz, Kubera Jacek, Niemcy przed wyborami parlamentarnymi w 2017 r. Strategie – kampanie wyborcze – prognozy	3	333
Morozowski Tomasz, Wybory do <i>Bundestagu</i> w dyskusjach Instytutu Zachodniego	3	338
Płowiec Witold, Konstytucja RP z 1997 roku – założenia teoretyczne a praktyka . . .	4	257
Szudarski Łukasz, „Ziemie Odzyskane” – na nowo	2	363
Szymczak Damian, Kongres Czechoznawstwa Polskiego 2016	2	361
Wasilewski Krzysztof, 25 lat wspólnych badań nad pograniczem polsko-niemieckim	1	253

WSPOMNIENIA

Góralski Witold M., Hans Adolf Jacobsen (1925-2016)	1	260
Kołącki Jerzy, Profesor Lech Trzeciakowski (1931-2017)	2	380
Olszewski Henryk, Profesor Władysław Markiewicz (1920-2017)	2	373
Trzecielińska-Polus Aleksandra, Danuta Berlińska (1952-2016)	1	255
Wagińska-Marzec Maria, Roman Herzog (1934-2017)	1	262

**W 2017 r. ukazały się następujące numery
„Przeglądu Zachodniego”**

- 1 – 2017 *Od średniowiecznych Prus do współczesnych Niemiec*
- 2 – 2017 *Dzisiaj i jutro Unii Europejskiej*
- 3 – 2017 *Wokół reformacji, Lutry i Kościołów...*
- 4 – 2017 *O kondycji cywilizacji europejskiej*

W języku angielskim

- I – 2017 – *Germany and Europe. History and the Present*
- II – 2017 – *Wielkopolska and Europe – Memory and Identity*

RADA REDAKCYJNA

Członkowie krajowi: Klaus Bachmann, Jan Barcz, Hanka Dmochowska, Marian Golka, Witold Góralski, Marceli Kosman, Justyna Schulz (przewodnicząca), Aleksander Posern-Zieliński, Hanna Suchocka, Anna Wolff-Powęska
Członkowie zagraniczni: Stefan Garsztecki, Hans Henning Hahn, Jonathan Huener, Henryka Ilgiewicz, Dagmara Jajeśniak-Quast, Rudolf Jaworski, Kai Olaf Lang, Guglielmo Meardi, Jaroslav Panek, Klaus Ziemer, Katarzyna Żukowska-Gagelmann

REDAKTORZY TEMATYCZNI

Przemysław Hauser, Jerzy Kozeński, Tomasz Schramm – historia, Stanisław Lisiecki – socjologia, Jerzy Kałużny – nauki o kulturze, Tomasz Rynarzewski, Piotr Kalka – ekonomia
Piotr Jabkowski – redaktor statystyczny
Anna Murawska – redaktor językowy (język polski)
Eberhard Schulz – redaktor językowy (język niemiecki)
Jonathan Chumas – redaktor językowy (język angielski)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

Michał Chmara, Bożena Górczyńska-Przybyłowicz, Bernadette Jonda, Bogdan Koszel, Albert Kotowski, Matthias Kneip, Peter Oliver Loew, Hienadz Sahanowicz, Renata Schaefer, Janusz J. Węć

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Redaktor naczelny: Natalia Jackowska
Członkowie: Marek Mikołajczyk, Anna Potyrała, Ilona Romiszewska
Sekretarz redakcji: Romualda Zwierzycka

Tłumaczenia w języku angielskim: Małgorzata Wiertelwska

Tłumaczenia w języku niemieckim: Krzysztof Malinowski, Martin Wycisk

Adres redakcji: Instytut Zachodni, 61-854 Poznań, ul. Mostowa 27

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo skracania i adiustacji tekstów

Wszystkie teksty są indeksowane na stronach internetowych: www.ceeol.com i www.ebscohost.com, a streszczenia w języku angielskim: www.cejsh.icm.edu.pl

Czasopismo jest recenzowane

Informacje dla autorów oraz dotyczące procedury recenzowania są dostępne na stronie internetowej. Redakcja wdrożyła procedurę przeciwdziałania praktykom *ghostwriting* i *guest authorship*. Wersja papierowa pisma jest wersją pierwotną (referencyjną).

WYDAWCA: INSTYTUT ZACHODNI IM. ZYGMUNTA WOJCIECHOWSKIEGO
61-854 POZNAŃ, UL. MOSTOWA 27
tel. 61 852 28 54; fax 61 852 49 05; e-mail: wydawnictwo@iz.poznan.pl; www.iz.poznan.pl
www.pz.iz.poznan.pl

DRUK: WYDAWNICTWO I DRUKARNIA UNI-DRUK s. j.
62-030 Luboń, ul. Przemysłowa 13, tel. 61 899 49 49 do 52

Od średniowiecznych Prus do współczesnych Niemiec

- 5 Od Redakcji
- ARTYKUŁY
- 7 *Michael Burleigh*
Rycerze, nacjonaści i historycy. Obraz średniowiecznych Prus
w okresie od Oświecenia po 1945 rok
- 25 *Roman Kochnowski*
Wielki Admirał Erich Raeder – dowódca niemieckiej marynarki
1928-1943
- 43 *Katarzyna Woniak*
Byli polscy robotnicy przymusowi w dzisiejszym krajobrazie pamięci.
Prawie zapomnieni
- 57 *Krzysztof Tarka*
Niemcy, Rosja i kwestia polska w publicystyce Jędrzeja Giertycha
na łamach „Horyzontów” paryskich (1956-1971)
- 75 *Katarzyna Jedynakiewicz-Mróz*
Rozważania na temat roli kobiet w opozycji demokratycznej w późnej
NRD (1981-1989)
- 97 *Joanna Trajman*
Konserwatywna reformatorka – Rita Süßmuth a polityka CDU
wobec kobiet
- 123 *Dorota Masiakowska-Osses*
Imigracja – nowa perspektywa niemieckiej pamięci kulturowej
- 133 *Izabela Janicka*
Niemiecka klasa średnia wobec prawicowego ekstremizmu w świetle
badań Fundacji Friedricha Eberta
- 149 *Miłosława Borzyszkowska-Szewczyk*
Powieść kryminalna jako przestrzeń polsko-niemiecko-niemieckich
obrachunków z przeszłością? *Magik* Magdaleny Parys
- PRZEGLĄDY I KOMENTARZE
- 165 *Agnieszka Bielawska*
Ostpolitik Angeli Merkel w obliczu kryzysu na Ukrainie
- 190 *Dorota Litwin-Lewandowska*
Konfliktogenność w stosunkach polsko-niemieckich w przekazie
medialnym w latach 2015-2016

- 217 *Maria Wagińska-Marzec*
Uroczysta inauguracja *Elbphilharmonie* – nowego symbolu Wolnego
Miasta Hamburg

POLEMIKI I DYSKUSJE

- 225 *Wojciech Kucharski*
Czy kardynał Stefan Wyszyński był współautorem Orędzia do bisku-
pów niemieckich? Uwagi do rozważań Ewy K. Czaczkowskiej
- 231 *Ewa K. Czaczkowska*
Odpowiedź na polemikę Wojciecha Kucharskiego

OCENY I OMÓWIENIA

- 235 Frederick Taylor, Wypędzanie ducha Hitlera. Okupacja i denazyfi-
kacja Niemiec (omów *Olaf Bergmann*)
- 241 Marcin Gołaszewski, Magdalena Kardach, Leonore Krenzlin (red.),
Zwischen Innerer Emigration und Exil. Deutschsprachige Schriftsteller
1933-1945 (omów *Hubert Orłowski*)
- 242 Andrzej Denka, Skandal oder Engagement? Eine systemtheoreti-
sche Untersuchung zu Peter Handke und Botho Strauss nach 1989
(omów *Roman Dziergwa*)
- 247 Erhard Cziomer (red.), Znaczenie nowej roli międzynarodowej
Niemiec dla współpracy polsko-niemieckiej w drugiej dekadzie XXI
wieku (omów *Natalia Adamczyk*)

Z KRONIKI NAUKOWEJ

- 251 *Marek Mazurkiewicz*, *Colloquium* Opole 2016. Polska, Czechy,
Niemcy wobec wyzwania migracji i integracji
- 253 *Krzysztof Wasilewski*, 25 lat wspólnych badań nad pograniczem
polsko-niemieckim

WSPOMNIENIA

- 255 *Aleksandra Trzcielińska-Polus*, Danuta Berlińska (1952-2016)
- 260 *Witold M. Góralski*, Hans Adolf Jacobsen (1925-2016)
- 262 *Maria Wagińska-Marzec*, Roman Herzog (1934-2017)

RADA REDAKCYJNA

Członkowie krajowi: Klaus Bachmann, Jan Barcz, Hanka Dmochowska, Marian Golka, Witold Góralski, Marcei Kosman, Michał Nowosielski (przewodniczący), Aleksander Posern-Zieliński, Hanna Suchocka, Anna Wolff-Powęska

Członkowie zagraniczni: Stefan Garsztecki, Hans Henning Hahn, Jonathan Huener, Henryka Ilgiewicz, Dagmara Jajeśniak-Quast, Rudolf Jaworski, Kai Olaf Lang, Guglielmo Meardi, Jaroslav Panek, Klaus Ziemer, Katarzyna Żukowska-Gagelmann

REDAKTORZY TEMATYCZNI

Przemysław Hauser, Jerzy Kozeński, Tomasz Schramm – historia, Stanisław Lisiecki – socjologia,
Jerzy Kałużny – nauki o kulturze, Tomasz Rynarzewski, Piotr Kalka – ekonomia
Piotr Jabkowski – redaktor statystyczny
Anna Murawska – redaktor językowy (język polski)
Eberhard Schulz – redaktor językowy (język niemiecki)
Jonathan Chumas – redaktor językowy (język angielski)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

Michał Chmara, Bożena Górczyńska-Przybyłowicz, Bernadette Jonda, Bogdan Koszel, Albert Kotowski, Matthias Kneip, Peter Oliver Loew, Henadz Sahanowicz, Renata Schaefer, Janusz J. Węc

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Redaktor naczelny: Natalia Jackowska
Członkowie: Marek Mikołajczyk, Anna Potyrała, Ilona Romiszewska
Sekretarz redakcji: Romualda Zwierzycka

Tłumaczenia w języku angielskim: Małgorzata Wiertelwska
Tłumaczenia w języku niemieckim: Krzysztof Malinowski

Adres redakcji: Instytut Zachodni, 61-854 Poznań, ul. Mostowa 27

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo skracania i adiustacji tekstów

Czasopismo jest indeksowane w bazie ERIH PLUS i Index Copernicus International

Wszystkie teksty są dostępne na stronach internetowych: www.ceeol.com i www.ebscohost.com,
a streszczenia w języku angielskim: www.cejsh.icm.edu.pl

Czasopismo jest recenzowane

Informacje dla autorów oraz dotyczące procedury recenzowania są dostępne na stronie internetowej.
Redakcja wdrożyła procedurę przeciwdziałania praktykom *ghostwriting* i *guest authorship*
Wersja papierowa pisma jest wersją pierwotną (referencyjną).

WYDAWCA: INSTYTUT ZACHODNI
61-854 POZNAŃ, UL. MOSTOWA 27

tel. 61 852 28 54; fax 61 852 49 05; e-mail: wydawnictwo@iz.poznan.pl; www.iz.poznan.pl
www.pz.iz.poznan.pl

WYDAWNICTWO I DRUKARNIA UNI-DRUK s. j.
62-030 Luboń, ul. Przemysłowa 13, tel. 61 899 49 49 do 52

INDEKS 371351

Seit mittelalterlichem Preußen bis zum heutigen Deutschland

Michael Burleigh, Ritter, Nationalisten und Historiker. Das Bild des mittelalterlichen Preussen von der Aufklärung bis 1945

Roman Kochnowski, Großadmiral Erich Raeder - Oberbefehlshaber der Reichs- und Kriegsmarine 1928-1943

Katarzyna Woniak, Ehemalige polnische Zwangsarbeiter in der Landschaft der Erinnerung von Gegenwart. Beinahe in Vergessenheit geraten

Krzysztof Tarka, Deutschland, Russland und die polnische Frage in der Publizistik von Jędrzej Giertych auf den Seiten der Pariser „Horyzonty“ (1956–1971)

Katarzyna Jedynakiewicz-Mróż, Erwägungen zur Rolle der Frauen in der demokratischen Opposition in der späten DDR (1981-1989)

Joanna Trajman, Konservative Reformatorin – Rita Süßmuth und die Frauenpolitik der CDU

Dorota Masiakowska-Osses, Immigration – eine neue Perspektive des deutschen Kulturgedächtnisses

Izabela Janicka, Deutsche Mitte und Rechtsextremismus im Lichte der Forschungen von Friedrich-Ebert-Stiftung

Miłostawa Borzyszkowska-Szewczyk, Kriminalroman als Umfeld der polnisch-deutschen-deutschen Vergangenheitsbewältigung? *Magik (Magiker)* von Magdalena Parys

Agnieszka Bielawska, *Ostpolitik* von Angela Merkel angesichts der Krise in der Ukraine

Dorota Litwin-Lewandowska, Konfliktpotenzial in den deutsch-polnischen Beziehungen als Gegenstand medialer Narration in den Jahren 2015-2016

Maria Wagińska-Marzec, Festliche Eröffnung der *Elbphilharmonie* – eines neuen Symbols der Freien Stadt Hamburg

Wojciech Kucharski, War Kardinal Stefan Wyszyński ein Mitverfasser des Hirtenbriefes der polnischen Bischöfe an ihre deutschen Amtsbrüder? Anmerkungen zu der Erwägungen von Ewa K. Czaczkowska

Ewa K. Czaczkowska, Eine Antwort auf die Polemik von Wojciech Kucharski

From Medieval Prussia to Contemporary Germany

Michael Burleigh, The Knights, Nationalists and the Historians: Images of Medieval Prussia from the Enlightenment to 1945

Roman Kochnowski, Grand Admiral Erich Raeder – Commander of the German Navy 1928-1943

Katarzyna Woniak, Former Polish Forced Laborers in Today's Landscape of Memory. Nearly Forgotten

Krzysztof Tarka, Germany, Russia and the Polish Question in the Journalism of Jędrzej Giertych in the Paris Monthly „Horyzonty“ (1956–1971)

Katarzyna Jedynakiewicz-Mróż, Considerations on the Role of Women in the Democratic Opposition in Late GDR (1981-1989)

Joanna Trajman, Rita Süßmuth – The Conservative Reformer and the CDU Policy towards Women

Dorota Masiakowska-Osses, Immigration – A New Perspective of the German Cultural Memory

Izabela Janicka, The Attitude of the German Middle Class towards Right-wing Extremism in the Light of Researches by the Friedrich Ebert Foundation

Miłostawa Borzyszkowska-Szewczyk, A Crime Story as a Space of the Polish-German-German Reckoning with the Past? *Magdalena Parys' "Magik"* ("The Magician")

Agnieszka Bielawska, Angela Merkel's *Ostpolitik* in the Face of the Ukrainian Crisis

Dorota Litwin-Lewandowska, Areas of Conflict in Polish-German Relations in the Media Coverage for 2015-2016

Maria Wagińska-Marzec, The Official Opening of the *Elbphilharmonie* – A New Symbol of the Free City of Hamburg

Wojciech Kucharski, Was Cardinal Stefan Wyszyński a Co-author of the Pastoral Letter of the Polish Bishops to their German Brothers? Remarks on the Considerations of Ewa K. Czaczkowska

Ewa K. Czaczkowska, A Response to Polemics by Wojciech Kucharski

